

บทที่ 5 โทรทัศน์ (Television)

ก่อนปี ค.ศ.1930 คำว่า Television ยังไม่เคยปรากฏในพจนานุกรมฉบับใดเลย ปัจจุบันโทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่มีบทบาทและอิทธิพลอันสำคัญต่อชีวิตประจำวันของเรา และนับวันจะมากขึ้นทุกที เพราะโทรทัศน์สามารถเผยแพร่ภาพและเสียงพร้อม ๆ กัน เปลี่ยน “นามธรรม” ให้เป็น “รูปธรรม” โทรทัศน์ให้ข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ การเคลื่อนไหวต่าง ๆ และความบันเทิง จากการวิจัยพบว่าโทรทัศน์สามารถปลูกฝังความเชื่อถือ ทัศนคติ และค่านิยมต่าง ๆ แก่ผู้ดูอย่างช้า ๆ แต่คงทน และจากการรับว่าโทรทัศน์เป็นสื่อมวลชน (Mass Media) ที่ทรงพลังมากนี้เอง นักการศึกษาจึงจินตนาการเอาโทรทัศน์ไปใช้เพื่อประโยชน์การพัฒนาทางการศึกษาด้านต่าง ๆ เช่น ใช้ในการเรียนการสอนที่มีผู้เรียนจำนวนมาก ๆ อาจมีจำนวนหมื่น แสน หรือนับจำนวนล้าน ๆ คน ในเวลาเดียวกัน ซึ่งอุปกรณ์อย่างอื่นไม่อาจกระทำได้ดีเท่า นอกจากนี้ยังอาจใช้โทรทัศน์ในกรณีที่ขาดครูที่มีความรู้ความสามารถโดยเฉพาะของแต่ละสาขาวิชา ใช้เป็นเครื่องมือในการรณรงค์ในเรื่องความไม่รู้หนังสือ หรือใช้โทรทัศน์ในการปรับปรุงการเรียนการสอนระดับต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา หรือการศึกษาผู้ใหญ่ ในประเทศอินเดียซึ่งมีพลเมืองจำนวนมากใช้โทรทัศน์ช่วยขยายการศึกษาขั้นมูลฐานเพื่อช่วยการศึกษาแก่ประชาชนในหมู่บ้าน ซึ่งส่วนใหญ่ไม่มีโรงเรียนเลย โทรทัศน์เป็นเครื่องมือในการสอนวิชาความรู้ต่าง ๆ ซึ่งนักวิจัยพบว่าสามารถทำการสอนได้โดยไม่จำกัดจำนวนผู้เรียน บางลักษณะอาจไม่คำนึงถึงอายุ ระดับชั้น และไม่คำนึงว่าจะมีคะแนนให้ผู้ดูรายการหรือไม่ บางลักษณะอาจมุ่งใช้สอนในโรงเรียนบางระดับ โดยมีเนื้อหาวิชาเป็นส่วนหนึ่ง หรือทั้งหมดในหลักสูตรในโรงเรียนก็ได้ ซึ่งทั้งสองลักษณะอาจออกอากาศในระบบวงจรเปิด (Open Circuit) หรือวงจรปิด (Closed Circuit)

ประวัติและวิวัฒนาการของโทรทัศน์

ในปี 1926 มีเหตุการณ์ที่ไม่คาดฝันเกิดขึ้น โดยเริ่มมีการกระจายเสียงไม่เพียงแต่คำพูดและเสียงเท่านั้น แต่มีการส่งภาพแพร่ไปด้วย โดยเริ่มในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ทำ

การส่งโทรทัศน์เป็นทางการโดยบริษัท Bell Telephone Company สามารถส่งภาพโดยระบบวิทยุได้ไกลกว่า 30 ไมล์ ต่อมาก็ส่งโทรทัศน์โดยระบบใช้สายเคเบิลโทรทัศน์จากนิวยอร์กไปยังวอชิงตันเป็นระยะ 280 ไมล์ ในปีเดียวกัน Baird ชาวอังกฤษสามารถส่งภาพจากลอนดอนไปยังเมืองกลาสโกว เป็นระยะทางถึง 340 ไมล์ โดยใช้สายเคเบิลโทรศัพท์เช่นเดียวกัน การส่งโทรทัศน์ได้ปรับปรุงและวิวัฒนาการไปเรื่อย ๆ จนในปี 1936 ได้มีการคิดกล้องโทรทัศน์โดยใช้ระบบไฟฟ้า และใช้ได้ผลดีขึ้น ต่อมาได้มีการปรับปรุงให้มีคุณภาพดีขึ้นจนกระทั่งในปัจจุบันการส่งโทรทัศน์เจริญมาก มีการส่งโทรทัศน์ด้วยระบบไมโครเวฟ ทั้งชนิดภาพขาวดำและภาพสี โดยผ่านดาวเทียมและสามารถแพร่ภาพไปทั่วโลก

จำนวนผู้ใช้เครื่องรับโทรทัศน์เพิ่มจำนวนขึ้นอย่างรวดเร็วในปี 1953 มีสถานีโทรทัศน์ทั่วโลก 398 แห่ง (325 แห่ง เป็นของสหรัฐ อีก 73 แห่งเป็นประเทศอื่น ๆ) หลังจากนั้นอีก 10 ปี ตัวเลขก็เปลี่ยนไป สถานีส่งโทรทัศน์เพิ่มจาก 398 แห่ง เป็น 1,945 แห่ง ของสหรัฐเพิ่มจาก 325 แห่ง เป็น 647 แห่ง เพิ่มคิดเป็น 100% ส่วนประเทศอื่น ๆ ทั่วโลกเพิ่มจาก 73 แห่ง เป็น 298 แห่ง เพิ่มขึ้นเกือบ 400% ปัจจุบันมีผู้ใช้เครื่องรับโทรทัศน์อันเป็นอุปกรณ์ชนิดที่มีภาพมีจำนวนมากกว่าเครื่องใช้ไฟฟ้าใด ๆ จากตัวเลขปี 1967 สถิติผู้ใช้โทรทัศน์มีจำนวน 200 ล้านเครื่องทั่วโลก และจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทุกวัน ซึ่งเป็นข้อยืนยันถึงความสำคัญและคุณค่าของโทรทัศน์ได้เป็นอย่างดี

ประเภทของโทรทัศน์

รายการโทรทัศน์ส่วนมากมีลักษณะคล้าย ๆ กัน เช่น เสนอข้อมูล ข่าวสาร ความรู้บันเทิง และวิชาการ ฯลฯ แต่ละรายการจะเน้นเนื้อหาใดมากน้อยจะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของสถานี ดังนั้นถ้าจะสรุปโดยถือความมุ่งหมายของการออกรายการโทรทัศน์ เน้นหนักในทางใดมาก ก็อาจแบ่งโทรทัศน์ออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. โทรทัศน์เพื่อธุรกิจการค้า (Commercial Television-C.T.V.) โทรทัศน์ประเภทนี้มุ่งทางด้านธุรกิจและการโฆษณากิจการและสินค้าเป็นส่วนใหญ่ มุ่งต่อผู้ชม คือประชาชนโดยทั่วไปทุกระดับชั้น ลักษณะของรายการส่วนมากเป็นประเภทบันเทิงสลับโฆษณา นอกนั้นเป็นรายการข่าวสารความรู้ ศิลปวัฒนธรรมบ้างเล็กน้อย

2. **โทรทัศน์เพื่อการศึกษา (Educational Television-ETV.)** โทรทัศน์เพื่อการศึกษา มีความหมายกว้าง ลักษณะของรายการทุกชนิดที่จัดขึ้น มุ่งหมายที่จะเพิ่มพูนความรู้และ ประสบการณ์แก่ผู้ชมทั่วไปทุกระดับ โดยไม่มีการทดสอบความรู้หรือประกาศนียบัตร หรือ ปริญญาบัตรแก่ผู้ชม มีรายการต่าง ๆ เช่น ข่าวสาร ความรู้ทางด้านต่าง ๆ เช่น ศิลปะวัฒนธรรม สังคมวิทยา จิตวิทยา กฎหมาย การพัฒนาประเทศ ส่งเสริมแนะนำความรู้ในด้านเทคโนโลยี ใหม่ ๆ ในการทำมาหาเลี้ยงชีพ ในบางครั้งอาจจัดบทเรียนเฉพาะแก่ผู้ชมบางประเภท หรือ บางอาชีพด้วย

3. **โทรทัศน์เพื่อการสอน (Instructional Television-ITV.)** ลักษณะของรายการเป็นการสอนบทเรียน เป็นรายวิชาในห้องเรียนโดยตรง เนื้อหาอาจตรงตามหลักสูตรมากที่สุด มุ่งหมายแก่ผู้ดูรายการเฉพาะหมู่หรือระดับใดระดับหนึ่งโดยเฉพาะทั้งในโรงเรียนหรือนอก โรงเรียน การเรียนการสอนมีลักษณะคล้ายกับในห้องเรียนที่มีครูสอนจริง ๆ ในต่างประเทศ ให้สิทธินักเรียนที่ชมรายการสอนเพื่อรับประกาศนียบัตร หรือปริญญาบัตรด้วย (ETV. ใน ประเทศอังกฤษมีความหมายเหมือนกับ ITV. ในอเมริกา)

จุดมุ่งหมายของการจัดตั้งสถานีวิทยุโทรทัศน์เพื่อการศึกษา

การจัดตั้งสถานีวิทยุโทรทัศน์ขึ้นมาแล้วผลิตรายการทางการศึกษาขึ้นโดยเฉพาะ ถือว่าเป็นการกระทำที่ควรยกย่อง เพราะแสดงถึงการมองเห็นการณ์ไกลของรัฐบาลและผู้ที่เกี่ยวข้อง การจัดตั้งสถานีวิทยุโทรทัศน์การศึกษามีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ

1. เพื่อช่วยเสริมการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ ของผู้เรียนทุกระดับชั้น ตั้งแต่อนุบาล ประถม มัธยม วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย ให้มีประสิทธิภาพดีขึ้น
2. เพื่อให้ความรู้ทั่วไป หรือแนะนำความรู้ทางด้านการประกอบอาชีพแก่ประชาชน ที่สนใจ อันนับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตลอดชีพ
3. เป็นสื่อการสอนที่สำคัญยิ่งของการเรียนการสอนในระดับมหาวิทยาลัยที่มีลักษณะ ประเภทตลาดวิชา เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนจากโทรทัศน์ แทนการฟังคำบรรยายในชั้นเรียน
4. เป็นแหล่งการศึกษาพิเศษแก่ ประชาชนบางประเภทได้พัฒนาความรู้และสติปัญญา เช่น พ่อบ้าน-แม่บ้าน ที่ทำงานอยู่กับบ้าน หรือบุคคลบางอาชีพ เพื่อให้สามารถปรับตัวเองให้เข้ากับสังคมที่กำลังก้าวไปอย่างรวดเร็วได้ดี

ประโยชน์และคุณค่าของวิทยุโทรทัศน์ทางการศึกษาในห้องเรียน

1. วิทยุโทรทัศน์เป็นอุปกรณ์อันสำคัญในการสอนและการเรียนของนักเรียน โดยใช้ได้กับทุกระดับชั้น ตั้งแต่ประถม มัธยม วิทยาลัย และชั้นอุดมศึกษา

2. เป็นแหล่งวิทยาการอันสมบูรณ์ วิทยุโทรทัศน์เป็นแหล่งเผยแพร่ภาพการสอนไปได้ไกลและกว้างขวาง นักเรียนมีโอกาสรับประสบการณ์จากบทเรียนที่ครูโทรทัศน์ได้เลือกสรรแล้วเป็นอย่างดี

3. ช่วยปรับปรุงการสอนของครูประจำชั้น ครูประจำการสามารถจดจำตัวอย่างหรือกลวิธีในการสอนที่ดี หรือในแขนงวิชาที่ตนไม่ถนัด จากครูสอนทางโทรทัศน์ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาวิชาเหล่านั้น แล้วนำไปปรับปรุงการสอนของตนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพดีขึ้น ทำให้เกิดผลดีแก่นักเรียนอีกทางหนึ่งด้วย

4. ใช้ในการสาธิตอย่างได้ผล ในบทเรียนที่มีการแสดง เป็นตัวอย่างวิชาที่มีการปฏิบัติจริง ๆ เช่น การทดลองในวิชาวิทยาศาสตร์ ชีววิทยา เคมี ศิลปะขับร้อง ดนตรี ละคร หรือการแสดงกิจกรรมในวิชาอื่น ๆ ผู้เรียนจากวิทยุโทรทัศน์ก็สามารถเรียนได้ดี เช่นเดียวกับการสอนจากครูจริง ๆ นอกจากนี้วิทยุโทรทัศน์ยังช่วยการสอนแบบจุลภาค และช่วยนักศึกษาฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์ โดยถ่ายเป็นเทปโทรทัศน์แล้วนำออกฉายเพื่อประเมินผลการสอนของตนจะได้หาทางปรับปรุงแก้ไขการสอนของตนให้ดียิ่งขึ้น

5. สามารถบันทึกเป็นเทปภาพได้ ในการออกรายการวิทยุโทรทัศน์นั้น สามารถทำการสอนล่วงหน้าแล้วบันทึกเทปออกรายการภายหลังได้ สามารถจัดข้อผิดพลาดในการสอนโดยลบทิ้งแล้วอัดทับใหม่ ก่อนที่จะนำเทปไปออกรายการทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปโดยถูกต้อง และมีคุณภาพตลอดรายการ นอกจากนี้สามารถนำเทปนั้นไปออกรายการสอนในสถาบันอื่น ๆ ได้ในภายหลัง โดยผู้สอนไม่ต้องเดินทางไปสอนจริง ๆ

6. ใช้ร่วมกับโสตทัศนวัสดุอุปกรณ์อื่นได้ดี ในการสอนทางวิทยุโทรทัศน์ทุกครั้ง ความรู้ที่เสนอทางวิทยุโทรทัศน์นั้นเสนอได้มากและหลายทาง โดยสามารถใช้อุปกรณ์การสอนต่าง ๆ เช่น ภาพยนตร์ สไลด์ फिल्मสตริป เทปบันทึกเสียง รูปภาพ แผนภูมิ แผนสถิติของจริง หุ่นจำลอง หรืออุปกรณ์อื่น ๆ ร่วมกับการสอนทางโทรทัศน์ได้เป็นอย่างดี

7. สามารถผลิตรายการได้ทั้งในและนอกห้องส่ง บทเรียนทางวิทยุโทรทัศน์ที่อยู่ในหรือนอกห้องเรียนอาจถ่ายทอดไปยังเครื่องรับที่อยู่ในห้อง หรือไปยังเครื่องรับในที่ใด ๆ แม้เป็นระยะทางไกล ๆ และอาจใช้แลกเปลี่ยนรายการระหว่างสถานีของแต่ละสถาบันได้อีกด้วย

8. วิทยุโทรทัศน์ใช้สอนกับนักเรียนจำนวนมาก บทเรียนทางวิทยุโทรทัศน์ที่มีครูสอนเพียงคนเดียว อาจถ่ายทอดรายการไปยังนักเรียนเป็นจำนวนมาก เช่น ห้องเรียนขนาดใหญ่ หรือห้องอื่น ๆ พร้อม ๆ กันหลายห้อง นับว่าประหยัดในด้านเวลา อุปกรณ์ จำนวนครูผู้สอน และด้านการเงินเป็นอย่างมาก

นอกจากใช้วิทยุโทรทัศน์วงจรปิดทางด้านการศึกษาแล้ว ในชีวิตประจำวันเช่น วงการธุรกิจ หรือสถาบันต่าง ๆ ก็ใช้วิทยุโทรทัศน์วงจรปิดกันอย่างกว้างขวาง เช่น ในโรงงานขนาดใหญ่ สำนักงาน องค์การ ห้างสรรพสินค้า ท่าอากาศยาน ในภัตตาคารใหญ่ ๆ เรือเดินทะเล ในเหมืองแร่ ธนาคาร โรงพยาบาล สถานเลี้ยงเด็กใหญ่ ๆ ในโรงละคร สำนักงานที่ประชุมใหญ่ ๆ ซึ่งทุกคนไม่สามารถเข้าไปฟังได้ หรือการควบคุมการจราจรในเมืองใหญ่ ๆ เป็นต้น

ขีดจำกัดของวิทยุโทรทัศน์ทางการศึกษา

แม้ว่าวิทยุโทรทัศน์จะ ให้ประโยชน์และมีคุณค่าต่อการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก ก็จริงแต่วิทยุโทรทัศน์ก็มีข้อจำกัดอยู่บ้าง ดังนี้

1. รายการวิทยุโทรทัศน์เป็นรายการเพื่อผู้เรียนโดยส่วนรวมในชั้นเรียนนักเรียนที่เรียนรู้ช้า และนักเรียนที่มีสติปัญญาดี จะต้องติดตามบทเรียนไปพร้อมกัน แต่การเรียนที่ให้นักเรียนเห็นภาพก็ทำให้นักเรียนที่เรียนรู้ช้ามีความเข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้น เมื่อจบบทเรียนแล้วครูก็ต้องทบทวน เพิ่มเติมให้โดยเฉพาะเด็กที่เรียนรู้ช้าดังกล่าวนี้

2. เป็นการเรียนแบบสื่อสารทางเดียว การโต้ตอบกันระหว่างผู้เขียนกับครูที่สอนในวิทยุโทรทัศน์ไม่มีเลย เรื่องนี้ครูประจำชั้นจะต้องช่วยแก้ไขด้วยการตั้งปัญหาถามหรือสนทนาเพิ่มเติมเท่าที่จะทำได้

3. ครูสอนทางวิทยุโทรทัศน์ไม่มีโอกาสที่จะเห็น ปฏิกริยาของนักเรียนที่มีต่อการสอนเลย จึงไม่มีโอกาสแก้ไขปรับปรุงการสอนเพื่อความเหมาะสม ใอย่างใดก็ได้ ครูวิทยุโทรทัศน์นั้นปกติก็เป็นผู้ที่ได้รับการคัดเลือกแล้วว่าเป็นผู้ชำนาญการสอน และตั้งนี้ย่อมรู้อยู่ก่อนแล้ว

ว่า นักเรียนกลุ่มใดจะมีปฏิกริยาอย่างใดกับคำพูด มีท่าทางอย่างไรกับวัสดุอุปกรณ์ชิ้นไหน จึงควรดำเนินการสอนโดยแก้ข้อปัญหาเหล่านี้ไว้ล่วงหน้าก่อนได้บ้าง

4. การจัดการการสอนของการเรียนวิทยุโทรทัศน์ให้สอดคล้องกับตารางสอนของชั้นเรียนปกตินั้นทำได้ไม่ง่ายนัก ซึ่งต้องอาศัยผู้บริหารของโรงเรียน ได้แก่ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หรือผู้ช่วยฝ่ายวิชาการหาทางแก้ไขเพื่อให้ติดขัดน้อยที่สุด